

بسمه تعالی

عنوان مقاله

واکاوی فضای مجازی با دیدگاه اندیشه اسلامی

علی ثاقب موفق

خرداد 1399

چکیده

در اندیشه های اسلامی، موضوع نیت، اعمال و امر به معروف و نهی از منکر به شیوه هایی مبتنی بر فطرت پاک انسانی تعریف و ترویج شده است که همگی ناظر بر اهمیت محتوی است. حال این محتوی می تواند در دنیای فیزیکی یا فضای مجازی مبادله شود. بدیهی است سازوکارهای دنیای فیزیکی کاملاً با سازوکارهای فضای مجازی متفاوت است.

فضای مجازی، برخلاف دنیای فیزیکی دارای ویژگیها و تاثیرات کاملاً متفاوتی است که در این مقاله به تفصیل به آن پرداخته شده است. در فضای مجازی، تعامل با سامانه ها و یا افرادی صورت می گیرد که برای تأیید اعتبار و هویت آن مراحل و دقت زیادی لازم است و همین موضوع و سایر جذابیت های فضای مجازی منجر به چشم پوشی از تأیید صلاحیت و اعتبار آنها می شود به طوریکه به تدریج این موضوع برای کاربران عادی شده و پیام ها و مطالب آن را به صورت خودکار رویت، تأیید و یا در بدترین حالت عمل می کنند. این موضوع می تواند منشاء بسیاری از آسیب پذیری های اجتماعی باشد.

در این مقاله ضمن بحث و بررسی راجع به اهمیت فضای مجازی، ماهیت فضای مجازی و تفاوت های آن با دنیای فیزیکی به آسیب ها و تهدیدهای جدی آن پرداخته می شود و به لحاظ اندیشه های اسلامی نیز بررسی می شود.

فهرست مطالب:

1_ مقدمه.....	2
2_ مفاهیم اولیه.....	2
2-1_ دنیای فیزیکی.....	2
2-2_ فضای مجازی.....	3
3_ آسیب های فضای مجازی.....	4
3-1_ فضای مجازی و اندیشه اسلامی.....	5
3-2_ اهداف دشمنان.....	5
3-3_ آیات قرآن پیرامون موضوع.....	5
3-4_ چیستی و ماهیت فضای مجازی.....	7
4_ نتیجه گیری.....	8

1_ مقدمه

ارتباط بین شبکه های رایانه ای و شبکه های مخابراتی از طریق رسانه های ارتباطی و مخابراتی و تبدیل و انتقال داده های دیجیتال رایانه ای به آنالوگ و انتقال آن از طریق خطوط مخابراتی به اقصی نقاط دنیا منجر به ظهور پدیده ای جدید به نام فناوری اطلاعات گردید. پیوند تکنولوژیک آنالوگ و دیجیتال، تحولی در علم و فناوری بوجود آورد که یکی از مصادیق آن فضای مجازی است. با ظهور و گسترش روز افزون فناوری اطلاعات و ارتباطات، همزمان فضای مجازی و شبکه های اجتماعی در حال دگرگون ساختن زندگی فردی و اجتماعی افراد می شوند. جاذبه و لذت بخش بودن این نوع شبکه ها به معنی این است که نفس اماره و تمنیات نفسانی انسان بیشتر در آن جلوه خواهد نمود تا جامعه به ویژه قشر جوان و نوجوان آن را بپذیرد و به عنوان فضای جایگزین فضای فیزیکی آن را قبول کنند.

با توجه به حجم وسیع اطلاعاتی که هر روزه در شبکه اجتماعی منتشر می شود، متمایز کردن اطلاعات مفید از سایر اطلاعات بسیار مهم است. اهمیت موضوع فضای مجازی و کارکردهای آن به حدی است که در سال 2010، ایالات متحده به طور رسمی فضای سایبری را به عنوان حوزه پنجم قدرت به رسمیت شناخت و با ایجاد واحد فرماندهی سایبری ایالات متحده، فرماندهی یکپارچه آن از نیروهای مسلح به فرماندهی راهبردی ایالات متحده واگذار شد. اگرچه فضای سایبری یک قلمرو مجازی است، اما نفوذ جهانی را می توان سریع تر و فراگیر تر از هر قلمرو دیگری در آن مورد بررسی قرار داد. لذا فضای مجازی از جنبه های مختلف اجتماعی، سیاسی مورد توجه می باشد.

2_ مفاهیم اولیه

1-2 دنیای فیزیکی

برای شناخت فضای مجازی، ابتدا باید فضای فیزیکی را بشناسیم. دنیای فیزیکی، هر آن چیزی است که قابل مشاهده و لمس و البته تشخیص با یکی از حواس انسانی است. این دنیای فیزیکی، کاملاً واقعی، قابل دفاع، مستند و عقلایی است. به نحوی که اگر کالایی را مالک شویم، دیگر در اختیار ما است و در اختیار هیچ کس دیگری نیست. یعنی همه چیز در دنیای فیزیکی به نوعی منحصر به فرد است.

در دنیای فیزیکی آن چیزهایی که کم است و متقاضی زیادی دارد، ارزشمند است و آنچه زیاد است و متقاضی آن کم، کم ارزش تلقی می شود و یک نوع ادراک عمومی و فهم اجتماعی در آن دخالت دارد که سالیان سال به صورت یک اصل عقلایی پذیرفته شده است. در دنیای فیزیکی، افکار، نیات و تراوشات ذهن آدم ها قابل مشاهده نیست، مگر آنکه آن فرد بخواهد آنرا ارائه و یا بیان کند که در آن صورت نیز بایستی به صورت گفتار و یا اینکه به رشته تحریر در آورد.

در دنیای فیزیکی، این افکار و نیات ابتدا سبک و سنگین شده و پس از بررسی و تحلیل های چندگانه به شکل کتاب و یا مقاله در می آید که نتیجه پردازش تفکرات پراکنده یک انسان است که مدون شده و برای بخشی از مردم مطلوب خواهد بود.

البته دسترسی به کتاب و مقالات فیزیکی منتشر شده هم برای همگان سهل الوصول و ساده نیست و مستلزم پرداخت وجه و صرف زمان است که با مراجعه به کتاب فروشی و ابتیاع آن همراه است و فرد متقاضی بایستی این مراحل را طی نماید تا کتاب را بدست آورد. پس از بدست آوردن کتاب، دقیقاً ارزش آن را دانسته و متناسب با آنچه خواسته، مطلب را دریافت خواهد نمود.

در دنیای فیزیکی، سلسله مراتب داده ها (داده ، اطلاعات، دانش و حکمت) رعایت می شود و آنچه در گفتمان و بیانات گفتاری بین آدم ها صورت می گیرد را کسی بعنوان دانش قلمداد نمی کند و همان داده ها و اطلاعاتی است که بین افراد صورت می گیرد و قابل استناد برای یک درمان پزشکی نیست و صرفاً بیان مطلبی به عنوان دوست یا خویشاوند است و کسی آنرا ملاک عمل و اقدام قرار نخواهد داد.

در دنیای فیزیکی، پزشکان، مهندسين و متخصصين دارای شان اجتماعی هستند که دانش آنها مبنای بسیاری از راه حل ها تلقی می شود و مردم برای امورات خود به صاحبان دانش و حکمت مراجعه می کنند و آنها اطلاعات جامع، کامل و یکپارچه راجع به کل آن موضوع دارند و می توانند راه حل ارائه نمایند. در دنیای فیزیکی، حجم اطلاعات، قابل رویت است و از طریق تعداد زونکن ها، پرونده ها می توان به حجم و اندازه اطلاعات پی برد و اگر اطلاعاتی را بخواهیم به صورت مستند به کسی بدهیم مجبوریم پرونده آن را و یا نامه آنرا در اختیار وی قرار دهیم و پس از اینکار دیگر آن مستند را نخواهیم داشت (به عبارتی فقط cut & paste داریم)

وقتی سند، اطلاعات و یا پرونده را به کسی می دهیم، کاملاً مشخص است و آن فایل دیگر در جای قبلی خود نیست و در جای جدیدی است. در دنیای فیزیک تعداد نسخ کتاب ها مشخص است و هیچ گاه نامحدود نیست. استفاده از یک منبع در دنیای فیزیکی منجر به استهلاک تدریجی آن می شود و قدیمی بودن و جدید بودن و عتیقه بودن و زمان هر مستند و منبع مشخص است و نوعی ارزش و مطلوبیت برای آن ایجاد می کند.

در دنیای فیزیکی، ارتباط بین انسانها توأم با تجربیات واقعی و ملموس انسانی است که مستلزم طی زمان کافی است به نحوی که انسانها تمام عواطف و احساسات خود را به انحاء مختلف و کاملاً ملموس و قابل درک به طرف مقابل می رسانند. لذا اطمینان بیشتری از میزان و کیفیت ارتباط می توان داشت. در دنیای فیزیکی بین دو احساس به ظاهر مشابه، طیف وسیعی از احساسات و هیجانات مختلف مطرح است که همگی قابل درک و استناد است. در دنیای فیزیکی، کافی است به احساسات خود اعتماد کنی تا همه چیز واقعی و درست به نظر آید. لذا دنیای فیزیک ، ساده، قابل فهم و درک، ملموس و قابل اعتماد است. در مقابل دنیای فیزیک ما فضای مجازی را داریم.

2-2 فضای مجازی

فضایی که در آن افکار و نیات می توانند به محض ایجاد، میلیونی منتشر شوند و به دست و رویت بسیاری از انسانها برسند و حتی بسیاری آن را مورد توجه و اقدام قرار دهند. بی خبر از اینکه خالق آن ایده، خودش باور چندانی به آن ندارد و در یک لحظه به ذهنش خطور کرده است و اکنون از حرف و نشر آن در فضای مجازی منصرف شده است. ولی جمع آوری آن تراوش ذهنی از فضای مجازی دیگر بسیار سخت و شاید غیر ممکن باشد.

فضای مجازی می تواند تراوشات فکر و ذهن بیمار باشد که در کسری از ثانیه شیوع پیدا کند و آن فضا را مسموم و تمام کسانی که آن پیام را می بینند را متأثر نماید و دیگر امکان تجویز پادزهر و انتشار آن به تمام دریافت کننده های مطلب نیز تقریباً غیر ممکن است و تاثیر خود را داشته است. به نحوی که دریافت کننده مطلب ممکن است چارچوب ذهنی خود را تغییر داده باشد.

بله این از آفت های سرعت انتشار در فضای مجازی است. همان قدر که سرعت در فضای مجازی به نسبت دنیای فیزیکی می تواند در کاربردهای بانکی و سیستمی مزیت و منفعت داشته باشد، در برخی موارد هم این سرعت می تواند یک آسیب پذیری و تهدید باشد. و این یعنی اینکه فضای مجازی می تواند در یک لحظه به سطل زباله ای بزرگ تبدیل شود که محل انباشت سریع تراوشات فکری پریشان و آشفته است که پسماندهای فکری خود را در آن می ریزند.

در فضای مجازی، برخلاف جهان فیزیکی میتوان یک منبع را مکرر استفاده و نشر داد بدون اینکه اصل منبع تغییر کند. بدتر اینکه در حین انتشار ممکن است موضوع دچار تغییر شود، بدون اینکه ناشر اصلی از آن خبر دار شود.

3_ آسیب های فضای مجازی

محصولات فضای مجازی از نوع خدمات و کالای اطلاعاتی است، یعنی به محض تولید مصرف می شود. در نرم افزار و برنامه نویسی، اصلی وجود دارد مبنی بر اینکه هیچ کاری غیرممکن نیست. پس می توانیم هر اطلاعی را به همراه متن، تصویر، ویدئو و هر آنچه که لازم باشد را طراحی و در فضای مجازی منتشر کنیم. اثر هر مطلب هم به محض خواندن و رویت آن، حادث خواهد شد. یعنی به محض ارائه سرویس، استفاده می شود. حال چنانچه جعلی بودن آن ثابت شود، جبران آن به زمان نیاز دارد و دشوار خواهد بود.

کاربران فضای مجازی، همگی دارای سواد اطلاعاتی کافی نیستند که به اصول نرم افزار و جوانب آن آگاه باشند. لذا فریب دادن، سوء استفاده، ترغیب و تشویق آنها به هر کاری که ظاهر آراسته داشته باشد، امکان پذیر است. سهولت دسترسی به فضای مجازی و مرور اطلاعات آن از دیگر آسیب های جدی است و بجای تحقیق و بررسی و گذاشتن زمان و انرژی کافی برای درک عمیق یک موضوع، اطلاعات سطحی آن به راحتی و سهولت بدست می آید و با توجه به غرایز انسانی مبنی بر راحت طلبی، دیگر سراغ عمق مطلب نمی رود و ممکن است ماهها و یا حتی سالیان با همان اطلاعات سطحی و البته اشتباه زندگی کند.

در این خصوص، موضوعاتی که همه می توانند در آن اظهار نظر نمایند نیز شامل موضوعات مربوط به علوم انسانی است که نظر سطحی هر فرد اعم از فرد عام یا متخصص، ممکن است صدمات جبران ناپذیری را به مخاطبین آن مطلب وارد نماید. همه این موارد صرفاً در فضای مجازی بدون مراقب و کنترل نشده اتفاق می افتد به همان آشکاری که دنیای فیزیکی، واقعی است، فضای مجازی صرفاً نمایش یک دید ساختگی و خیالی از افراد است، نه آن چیزی که واقعاً هست. به عبارت دیگر فضای مجازی، ماسکی برای انسان است و آنچه ما از افراد در فضای مجازی می بینیم صرفاً چهره با ماسک آنها است که باور کردنی است.

بسیاری آن را باور می کنند و متناسب با آن دچار توهم و سردرگمی می شوند و در نهایت منجر به ویران نمودن فرهنگ و اخلاق افراد جامعه می شود. البته این موارد مختص مطالب پراکنده و متفرقه ای است که هر روز به طور فراوان در فضای مجازی پخش می شود نه کاربردهای علمی و عملیاتی آن.

1-3 فضای مجازی و اندیشه اسلامی

خداوند در قرآن کریم می فرماید: «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ» (ابراهیم/4) ما هیچ پیامبری را، جز به زبان قومش، نفرستادیم و امروز فضای مجازی، زبان نسل جوان است و بسیاری از اطلاعات خود را از این فضا کسب می کند. [1]

قرآن به مومنان می فرماید: «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ» (انفال/60) در مقابل دشمن هر چه می توانید ابزار و امکانات آماده کنید. در حال حاضر دشمن از ابزار فضای مجازی برای نفوذ و سیطره و سلطه فرهنگی استفاده می کند، ما هم باید از این فضا برای تبلیغ و ترویج فرهنگ و معارف قرآن و اهل بیت (علیهم السلام) استفاده کنیم. [1]

در فضای مجازی، هم می شود کار حق انجام داد، هم کار باطل! اگر دانشمندان، اساتید دانشگاه، علماء، طلاب فاضل، فرهنگیان، دانشجویان و اهل فرهنگ، فضای مجازی را از حق پر کنند، قطعاً حضور باطل در این فضا کم رنگ تر خواهد شد. [1]

2-3 اهداف دشمنان

باید توجه داشت که در حال حاضر دشمنان و استکبار، با اهداف مختلفی از این فضا بهره برداری می کنند. عده ای با مقاصد شیطانی به دنبال ارائه و ترویج باورها و رفتارهای انحرافی هستند. قرآن می فرماید: «وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَيْكَ أَوْلِيَاءَهُمْ» (انعام/121) شیطان به ذهن افراد می اندازد که چنین کاری بکنند و وسوسه ها از شیطان است. و عده ای به دنبال سلب آرامش و آسایش از مردم هستند و هدف اصلی شان ایجاد آشوب در جامعه است. اینان با پخش برخی فیلم ها و تصاویر واقعی و ساختگی در صدد از بین بردن فضای وحدت و همدلی و اعتماد و صداقت بین مردم و مسئولین هستند تا از آب گل آلودی که خود ایجاد می کنند، ماهی تفرقه و ضربه زدن به دین و نظام را بگیرند. [1]

3-3 آیات قرآن پیرامون موضوع

* اولین حق مردم (در فضای مجازی) آن است که مطالب و اخبار به شکل صحیح و مستند در اختیار آنان قرار گیرد، نه براساس حدس و گمان، توهین و تهمت، یا شایعه و برداشت شخصی.

قرآن می فرماید: «إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا» (حجرات/6) اگر یک فاسق خبری آورد، تحقیق کنید. پخش اخبار بدون تحقیق در درست و غلط بودن آن، مسئولیت آفرین است. هدهد به حضرت سلیمان (ع) گفت: «أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ بِنَبَأٍ يَقِينٍ» (نمل/22) «من بر چیزی آگاهی یافتم که تو بر آن آگاهی نیافتی؛ من از سرزمین «سبا» یک خبر قطعی و یقینی برای تو آورده ام».

* مسئله دوم اینکه هر محتوایی باید به اهلش گفته شود. چون همه مردم ظرفیت هر محتوایی را ندارند. موسی(ع) پیامبر اولوالعزم بود، اما در ماجرای همراهی با خضر نشان داد که ظرفیت و تحمل دیدن و شنیدن همه چیز را ندارد. قرآن می‌گوید همه مردم ظرفیت یکسان ندارند: «لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسْأَلُكُمْ» (مائده/101) بر این اساس خبر و مطلبی را نقل نکنیم که امنیت فکری و روانی جامعه به هم بخورد.

* نکته دیگر اینکه مسایل و مطالب، به روز و به موقع باشد. تقریباً چهل سال پیش در کتابی، ماجرای جالبی را خواندم. شخصی برف‌های خانه‌اش را در منزل همسایه ریخته بود. همسایه شکایتش را به دادگاه برده و در تابستان حکم صادر شده بود که برف‌های ریخته شده را برگرداند. زمانی که همه برف‌ها آب شده بود. نوشدارو بعد از مرگ سهراب! قرآن در ماجرای فرار موسی از مصر می‌فرماید: «وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى» (قصص/20)

وقتی دربار فرعون تصمیم گرفت موسی را بگیرند و او را بکشند. شخصی با سرعت به شهر آمد و این خبر را به موسی داد. اگر او به موقع نمی‌آمد، کار موسی تمام شده بود.

* مسئله بعد اینکه باید فعالیت‌ها و حرکات دشمنان را رصد کنیم. ببینیم در دیگر سایت‌ها و فضاها چه می‌گذرد و چه گفته می‌شود؟ از دشمنان دین و کشور غافل نباشیم. البته این کار خواص است. کسانی که مسئول هستند، مثل نیروی انتظامی، وزارت اطلاعات، سازمان تبلیغات، حوزه‌ها، دانشگاه‌ها و... در قرآن می‌خوانیم که وقتی مادر موسی، نوزادش را در صندوقی گذارد و آن را به نیل انداخت، آن را رها نکرد، بلکه به دخترش گفت: «وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنْبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ» (قصص/11) بدون آنکه کسی متوجه شود، این صندوق را دنبال کن. ما نیز باید همه چیز را رصد کنیم. خیلی وقت‌ها از مسایل مهم، زمانی خبردار می‌شویم که کار از کار گذشته است. خبرها باید توسط افراد بصیر تحلیل و کارشناسی شود. در این باره قرآن می‌فرماید: «وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولَى الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ» (نساء/83) اگر اخبار جامعه به‌پ پیامبر و پیشوایان - که قدرت تشخیص کافی دارند - بازگردانده شود، مردم از ریشه‌های مسائل آگاه خواهند شد.

* فضای مجازی باید سالم باشد و حب و بغض شخصی در آن نباشد. قرآن می‌فرماید: «شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ» (نساء/135) برای خدا شهادت دهید، اگرچه (این گواهی) به زبان خود شما، یا پدر و مادر و نزدیکان شما بوده باشد! این بدین معناست که در درج اخبار و مطالب قبل از رعایت مصالح شخصی، خدا را در نظر بگیریم.

* باید مواظب بود به افراد بی‌گناه آسیبی نرسد و با آبروی اشخاص بازی نشود. قرآن می‌فرماید: «أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ» (حجرات/6) مبدا به گروهی از روی نادانی آسیب برسانید! باید مراقب باشیم مطلبی که منتشر می‌کنیم، بازتاب منفی نداشته باشد و مورد سوء استفاده و بهره‌برداری غلط قرار نگیرد. قرآن می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا وَاسْمِعُوا» (بقره/104) ای افراد باایمان! (هنگامی که از پیغمبر تقاضای مهلت برای درک آیات قرآن می‌کنید،) نگوئید: «راعنا»؛ بلکه بگوئید: «انظرنا». (زیرا کلمه اول، هم به معنی «ما را مهلت بده!» است و هم به معنای «ما را تحقیق کن!»؛ و دستاویزی برای دشمنان است).

* امام صادق(ع) فرمود: اگر یک چیزی از من شنیدید، با قرآن تطبیق کنید، اگر طبق قرآن بود، از ماست. اگر یک چیزی از ما نقل شد که ضد قرآن بود، قبول نکنید. حدیث را باید تحقیق کرد. احادیث دروغ بسیار است.

* فضای مجازی مانع فضای حقیقی نشود. چنان سرگرم کار در این فضا نشویم که از خانه و خانواده و رفتن به نماز جماعت و جمعه غافل شویم. بدانیم ارتباطی که از طریق فضای مجازی با یکدیگر برقرار می‌کنیم، حکم دید و بازدید حضوری و ملاقات چهره به چهره و صله ارحام را ندارد.

* و نکته آخر اینکه باید خط قرمزها را حفظ کنیم و قداسات را نشکنیم. خداوند درباره پیامبرش می‌فرماید: «وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ» (حاقه/44-47) اگر او سخنی دروغ بر ما می‌بست، او را با قدرت می‌گرفتیم و رگ قلبش را قطع می‌کردیم و هیچ‌کس از شما نمی‌توانست از (مجازات) او مانع شود! آری! حفظ خط توحید و مقدسات الهی و دینی چنان اهمیتی دارد که پیامبر محبوب خداوند به خاطر آن تهدید به مجازات می‌شود.

کسانی که با قصد و نیت شوم خویش در صدد برهم زدن آرامش جامعه و مردم هستند. کسانی که اخباری را در فضای مجازی منتشر می‌کنند که در جامعه ولوله می‌اندازند. قرآن درباره این افراد دستور برخورد شدید داده است و در آیات پایانی سوره احزاب می‌فرماید: «لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا

* مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا ثُقِفُوا أُخِذُوا وَقُتِلُوا تَقْتِيلًا * سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ (ص) وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا» (احزاب/60-62) اگر منافقان و بیماردلان و آنها که اخبار دروغ و شایعات بی‌اساس در مدینه پخش می‌کنند دست از کار خود برندارند، تو را بر ضد آنان می‌شورانیم و جز مدت کوتاهی نمی‌توانند در کنار تو در این شهر بمانند! آنها از همه جا طرد می‌شوند و هر کجا یافت شوند، دستگیر و به سخت‌ترین مجازات خواهند رسید! این سنت خداوند در اقوام پیشین است و برای سنت الهی هیچ‌گونه تغییری نخواهی یافت! آری! مردم حق دارند در آرامش زندگی کنند.

اگر کسی با انتشار یک شعری، طنزی، کاریکاتوری یا فیلمی در فضای مجازی، زلزله‌ای در جامعه انداخت، خداوند در ابتدا مجازات طرد و تبعید و در مراحل بالاتر بازداشت و حبس و در شرایطی حتی قتل را برای این افراد در نظر گرفته است و در پایان آیه می‌فرماید: در ادیان دیگر هم این‌گونه بوده است. یعنی این قانون فقط برای اسلام نیست. هر حکومتی، با فرد یا افرادی که امنیت جامعه را به خطر بیندازند، برخورد سخت می‌کند.[1]

3-4 چستی و ماهیت فضای مجازی

کنترل جزء ماهیت فضای مجازی است که آثار فرهنگی و اجتماعی داشته و زندگی و هویت‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. فضای مجازی تابع مدل سه لایه فیزیکی، منطقی و اجتماعی است که شیوه تنظیم حاکمیت ملی سایبری را می‌توان توصیف نمود. ضعف جدی فضای سایبر کشورها منجمله ایران، عدم اعمال حاکمیت ملی بر اساس ویژگی‌های هر کشور است. [2]

انسان و ارتباطات انسانی بخش لاینفک فضای سایبر است که بدون این دو رکن فضای سایبر تحقق نخواهد یافت. فناوری شکل دهنده به سایبر، فناوری تصمیم سازی است که زندگی فردی و اجتماعی انسان را تحت تاثیر خود قرار داده است.

تهدید جزء لاینفک ذات فضای سایبر است که با مدیریت و تغییر و تعریف رویکردها و مفاهیم در فضای سایبر قدرت مدیریت، کنترل و قدرت آفرینی سایبر شکل خواهد گرفت [3]

4- نتیجه گیری:

بنابراین داشتن مدیریت و نظارت بر روی فضای مجازی و شبکه اجتماعی امری اجتناب ناپذیر و بسیار ضروری است به نحوی که صاحب نظران و اندیشمندان حوزه های علمی مختلف، فضای مجازی و محتوی آن را رصد نمایند و به انحراف های احتمالی آن توجه نمایند. البته ضمن اینکه تولید محتوی با ارزش، به روز، معتبر و جذاب در دستور کار آنها قرار خواهد گرفت. مدیریت و نظارت بر فضای مجازی مثل اتاق مونیترینگ ترافیک شهری یا مانیتورینگ وضعیت مسافران در فرودگاه است که البته مونیترینگ فضای مجازی به مراتب مهم و ضروری تر برای حفظ و بقای اخلاق و اندیشه های اسلامی، بنیان خانواده و سلامت جامعه است.

منبع:

- [1] فارس – حجت الاسلام قرائتی رئیس ستاد اقامه نماز کشور در خصوص ضرورت و نحوه استفاده از فضای مجازی
- [2] دکتر رضا تقی پور، چیستی و ماهیت فضای مجازی، گروه پژوهشگاه اندیشه و فرهنگ اسلامی.
- [3] دکتر علیرضا پورابراهیمی، چیستی و ماهیت فضای مجازی، گروه پژوهشگاه اندیشه و فرهنگ اسلامی.